स्वकम् [v. l. for °स्यांशमभीप्सितं स्वकम्] MahāBhā. v. 64. 14; **A iii** a quarter, $1/4$ part of something बला विदारी ह्रस्वं च··· । एषां कषाये द्विक्षीरे विदार्या रजसां(?सों)ऽशके । जीवनीयैः पचेत् पिष्टैरक्षमात्रैर्घृताढकम् AṣṭāSaṁ. ii. 27. 10 (4. 5); **A iv** part, partial incarnation तं(रुद्रं)···आह···भगवान् भूतनाथः । दक्षं सयज्ञं जहि मद्भटानां त्वमग्रणी रुद्रभटांशको मे BhāgP. iv. 5. 4; चत्वारः सहजा मनुष्यवपुषा यूयं हरेरंशकाः UnmaRā.(Vi.) 95; सन्त्येवावरणादिशक्तिसहिता मूलप्रकृत्यंशकाः YātrāPra. 6. 160; **A v** element, factor, तज्ज्ञेयं सकलं सूक्ष्ममकारस्यादिमेंऽशके LakṣmīT. 20. 28; **B** (Metrics) a part of a verse, comprising a group of letters together having four morae (*caturmātra gaṇa*). Three such *aṁśakas* form the odd *pādas* of the *pathyā* (variety of *āryā*) त्रिष्वंशकेषु पादो दलयोराद्येषु दृश्यते यस्याः । पथ्येति नाम तस्याः (i. e. आर्यायाः) VṛttaRa. 2. 3; **C i** (Music) a predominant note in a composition आदिशब्देन जात्यंशकग्रामरागभाषाविभाषान्तरभाषादेशी-मार्गा गृह्यन्ते Loc. 30. 13 (*on* 1. 7); **C ii** part of one *rāga* occurring in another *rāga* रागान्तरस्यावयवो रागेंऽशः स च सप्तधा । कारणांशश्च कार्यांशः सजातीयस्य चांशकः ॥ सदृशांशो विसदृशो मध्यमस्यांशकोऽपरः । अंशांशश्चेति SaṅgīRa. ii. 177. 4; **D i** (Astronomy) the 9th part of a zodiacal sign, *navāṁśa* वेलामथ विलग्नं च होरामंशकमेव च । पञ्चकेषु विजानीयान्नष्टजातकसिद्धये Bṛhajjā. 26. 14; LaJāta. 14. 6; ज्ञगुरू यदि वांशकमेकमितौ समरेऽमरराडिव भाति तदा YogYā. 4. 31; 4. 32; दिनकृद्दिवसे तथांशके यात्रालग्नगते ऽथवा रवौ । संतापयति स्मरातुरं वेश्येवार्थविवर्जितं नरम् YogYā. 5. 27; उदये शशिनोंऽशकेऽह्नि वा भवति गतो न चिरेण दुर्मनाः YogYā. 5. 28; अंशकात् ज्ञायते द्रव्यम् HorāṢaṭPañ. 7.13; भौमसितज्ञेन्द्वर्का बुधभृगुभौमार्थमन्दशनिगुरवः । मेषादीनामीशा राशीनामंशकानां च HorāSā. 2. 1; अतोंऽशके लग्नगते तु वक्ष्ये वर्णस्वभावाकृतिलक्षणानि । प्रधानवीर्येंऽशपतौ Sārā. 50. 1; स्वोच्चात् सप्तमराशिर्नीचः स्यादंशकात् परमम् Sārā. 3. 36; चन्द्रज्ञगुरुशुक्राणां वारद्रेक्काणकांशकाः । शस्ताः ĪśānŚiPa. ii. 26.7; चन्द्रशुक्रगुरुज्ञानां वारलग्नांशकाः शुभाः VasiS. 28. 12; **D ii** degree (of a circle), $1/30$ part of a zodiacal sign, a degree of latitude कन्यैव दुष्टा व्रजतीह दास्यं साध्वी समाया कुचरित्रयुक्ता । भूम्यात्मजर्क्षे क्रमशोंऽशकेषु वक्रार्किजीवेन्दुजभार्गवाना[? णा]म् Bṛhajjā. 24. 3; पूर्वस्यां ब्रह्महृदयादंशकैः पञ्चभिः स्थितः । प्रजापतिः SūrySi. 8. 20; एवं बुधो द्वादशभिश्चतुर्दशभिरंशकैः । वक्री शीघ्रगतिश्चार्कात् करोत्यस्तमयोदयौ SūrySi. 9. 8; स्वात्यगस्त्यमृगव्याधचित्राज्येष्ठाः पुनर्वसुः । अभिजिद् ब्रह्महृदयं त्रयोदशभिरंशकैः ॥ (दृश्यादृश्यानि भानि तु) SūrySi. 9. 12; मन्दोच्चांशा यथाक्रमम् । भास्करस्य विजानीयादष्टसप्ततिमंशकान् MaBhāsk. 7. 12; कृतदर्शनसंस्कारो भार्गवोऽर्कान्तर-स्थितैः । अंशकैर्नवभिस्तेभ्यो द्व्यधिकैर्द्व्यधिकैः क्रमात् ॥ दृश्यन्ते सूरिवित्सौरिमाहेया निर्मलेऽम्बरे LaBhāska. 7. 1; KhaṇḍKhā. 2. 16; भानुमतो मन्दोच्चं राशिद्वयमंश-काश्च सप्तदश KhaṇḍKhā. 149. 9; कल्पगताब्दा गुणिता···भक्ता दिनावमान्यंशकाः शेषाः BrāhmSphuSi. 1. 39; जननर्क्षकर्तोऽशकादशीतेरधिको यस्य तु योऽष्टमोंऽश उक्तः । स विनाशकसंज्ञकः ĪśānŚiPa. i. 5. 59; कथय गणक तत्र क्षिप्रमक्षांशकान् मे क्षितिपरिधितृतीयेऽथांशके तत्र तत्र Golā. 258. 27 (31. 28); दक्षिणायनादनुलोम-विलोमाभ्यां षट्त्रिंशद्भिरंशकैरुत्तरमध्यमोत्तरमध्यममध्यमदक्षिणदक्षिणाः पञ्च मार्गा भवन्तीति AdbhuSāg. 137. 15; राशिं प्रति त्रिंशदंशका भवन्ति CaturCin. i. 75. 6; नृयुक्तुलाघटानां च तुलाद्याश्चांशका नव JātaPā. 1. 33; तयोः (i. e. रवि and मङ्गल) । इत्थशालोऽस्ति तत्रेन्दुः कन्यायां चरमेंऽशके TājiNī. i. 2. 59 (121); विषुवे विषुवांशा ये मध्ये स्युर्ध्रुवसूत्रयोः । स्वाहोरात्राख्यवृत्तेऽपि तन्मिता एव चांशकाः SiddhāTaVi. 160. 6; cf. **अक्षांशक, राश्यंशक** **D iii** $1/4$ of a *nakṣatra*, generally called *caraṇa* or *pāda* यत्राश्विनी च भरणी कृत्तिकायास्तथांशकः । मेषो राशिः कुजक्षेत्रं तच्छिरः कालरूपिणः VāmaP. 5. 31; **D iv** the period between the end of the preceding and the beginning of the following Age (Yuga), abridgment of *sandhyāṁśaka*. They take their names from the Yuga they follow, such as *kṛtāṁśaka*, *tretāṁśaka*, *dvāparāṁśaka*, and *kalyaṁśaka* and extend over 400, 300, 200 and 100 (divine) years respectively. The extent of the last three together is 600 (divine) years. अंशकः (?काः) षट्शतं तस्मात् कृत-सन्ध्यांशकं विना LiṅgaP. i. 4. 7; **D v** the auspicious time or period of the day शशंस मौहूर्तिकसंसदंशकम् NaiṣC. 15. 8 (comm. अंशकं वैवाहिकं लग्नम्; *n.* ? अंशमेव अंशकम्, स्वार्थे कन्); **E i** (Math.) numerator विपरीतच्छे-दगुणा राश्योश्छेदांशकाः समच्छेदाः । संकलितेऽ(?तें)शा योज्या व्यवकलितेंऽशान्तरं कार्यम् BrāhmSphuSi. 12. 2; कृत्वा च्छेदांशकयोः कृतिकृतिमूले घनं च घनमूलम् । तच्छेदैरंशहृतौ वर्गादिफलं भवेद् भिन्ने GaṇiSāSaṁ. 2. 13; **E ii** a fraction कश्चित्स्वकैश्चरणपञ्चमभागषष्ठैः कोऽप्यंशको दलषडंशकपञ्चमांशैः । हीनोऽपरो द्विगुण-पञ्चमपादषष्ठैः तत्संयुतिर्दलमिहाविदितांशकाः के GaṇiSāSaṁ. 2. 133; **F i** (Tantra, Śilpa etc.) a small part or division (*koṣṭhaka*) in a (Tāntric) diagram पुनश्चैवांशकान् वक्ष्ये वर्गाष्टकसुसंस्कृतान् । देवा अकारवर्गे तु दैत्याः कवर्गमाश्रिताः AgniP. 132. 9; कोणान्तराणि त्रिभिरंशकैः स्युः ĪśānŚiPa. i. 6. 33; **F ii** one of the several not equal parts into which an area or surface is divided तुर्यैश्रं नवधा विभज्य तु बहिश्चान्तः क्षिपेदंशकम् ĪśānŚiPa. ii. 8. 30; **F iii** one of the several equal squares (or parts) into which an area (i. e. a flat surface) is divided (used as a unit to indicate the measurement of areas of different parts of a construction) विभज्य दशधा क्षेत्रमंशकानां भवेच्छतम् PauṣkS. 5. 40; सुमुखस्याधुना लक्ष्म···उच्यते ।···तत्रैकादशभिर्गर्भश्चतुर्भिर्भित्तिरंशकैः SamarāSū. ii. 84. 15 (57); अंशकैः पञ्च(म ? भि)श्चैव विधेयोऽस्य तुलोदयः SamarāSū. ii. 84. 23 (57); (of the *nandivardhanaprāsāda*) तुलोदयो विधातव्यस्त्रयोदशभिरं-शकैः SamarāSū ii. 113. 11 (57); (of the same) वेदीबन्धोंऽशकाः पञ्च जङ्घा स्यादष्ट-भागिका SamarāSū. ii. 64. 50; (in *vaiḍūryaprāsāda*) चतुरश्रीकृते क्षेत्रे विंशत्या भाजितेंऽशकैः । कुर्याद् द्विभागविस्तारा रथिकाः पञ्च कर्णगाः SamarāSū. ii. 56. 217; विमानस्य तु विस्तारे त्रिभागं(? गे) चांशकं गृहम् । हर्म्यतारे तु भूतांशं(? शे) त्रियं-(त्रयां)शं गर्भगेहकम् MānaSā. 19. 57; मूलांशं च तृतीयकं च दशधा तुर्यं च कृत्वांशकम् TantrSa. 2. 58; **F iv** part of the whole length, breadth or height considered as a unit of linear measurement to define the proportionate length etc. of the various parts or sections of the whole अर्धं नवांशे पञ्चांशैः पञ्चांशे वांशकैस्त्रिभिः । द्वारोत्सेधो भवेत्तस्मादर्धं विस्तृतिरिष्यते ॥ ĪśānŚiPa. ii. 31. 104; मासूरे मिहिरद्वयांशिनि ततोंऽशैः पादुकं पावकैरष्टाभिर्जगतीं स्वरैः कुमुदकं शेषे दशांशेंऽशकैः । त्रिद्व्यग्न्यश्विमितैर्गलं विरचयेत् कम्पान् गलं पट्टिकां प्रत्युद्यन् मकरास्यकादिरुचिरां सिंहादिभिश्चोज्ज्वलाम् TantrSa. 2. 13; दर्शनाद्रिवसुद्वारपङ्क्तिरुद्रांशकैः कृतम् Vāstu-Vi. 8. 16 (comm. स्तम्भानां मूलविस्तारमानम्); त्रयोदशचतुर्भागमष्टादशशरां-शकम् VāstuVi. 9. 5; समिदंशकृतोत्सेधे त्रिभागं पादुकं भवेत् । षड्भागा जगति-स्तस्य कुमुदं दर्शनांशकम् । तत्पट्टिकैकभागेन भागाभ्यामन्तरी भवेत् । प्रतिपट्टं तदे-कांशमंशाभ्यां प्रतिरुच्यते । पादबन्धमिति प्रोक्तं शुभदं सर्ववर्णिनाम् VāstuVi. 9. 13; तत्समं तोरणं चान्यन्न्यस्येद् भूमौ द्विजांशकम् PauṣkS. 4. 123; **F v** part or unit indicating the proportion of the several ingredients in a mixture or a compound एषां चूर्णं मधु घृतं तैलं च सदृशांशकम् ।···पीतं निहन्ति तत् AṣṭāHṛ. i. 14. 26; **F vi** a formula to determine the measurements of a structure व्ययं क्षेत्रफले क्षिप्त्वा गृहनामाक्षराणि च । भागं त्रिभिर्हरेत् तत्र यच्छेषं सोंऽशको भवेत् ॥ चतुरङ्गो यथा मन्त्रो मुख्यो लग्ने नवांशकः । तथा गृहादिषु प्रोक्तं मुख्यत्वे नांशकत्रयम् ॥ इन्द्रो यमश्च राजा च त्रयो नामभिरंशकाः SamarāSū. 26. 38; तन्मूले व्ययहर्म्यनामसहिते भक्ते त्रिभिस्त्वंशकः । स्यादिन्द्रो यमभूपतिक्रमवशात् Rāja-vallabha 3. 9.

अंशक (aṁśa-ka) *n.* [*aṁśa + ka, svārthe*]. **1** part, partial incarnation पुंस्त्रीरूपाणि सर्वाणि चावयोरंशकानि हि KulārT. 3. 91; **2** one of the six formulae in Śilpa आय(?यं)व्ययं च योनि(? निश्) च नक्षत्रं वारमंशकम् । तिथि-र्वाथ षडेतानि तथायादिविदो विदुः MānaSā. 30. 85; **3** included among the thousand names of god Vināyaka (= Gaṇeśa) राशिस्तारा तिथिर्योगो वारः करणमंशकम् । ···इति वैनायकं नाम्नां सहस्रमिदमीरितम् GaṇeP. i. 46. 126; **4** association with a deity प्रबध्य कुञ्जरान् राजा तेषां लक्षणमुत्तमम् । अनूक-मंशकं सत्त्वं कुलं सम्यग्विचारयेत् Mānaso. ii. 3. 221. **5** a day (L.) वास्रो व्युष्टांशके दिनम् TrikāŚe. i. 4. 22.

[3]**अंशक** (aṁśa-ka) *m.* [[2]*aṁśa + ka, svārthe*] shoulder, shoulder-blade स्कन्धावष्टाङ्गुलौ कार्यौ त्रिकलावंशकौ शुभौ AgniP. 44. 26.

[4]**अंशक** (aṁśaka) *m.* name of a *gotrarṣi* included in the *naḍādi gaṇa* on P. iv. 1. 99.

अंशकक्रम (aṁśaka-krama) *m.* the sequence of quarter-parts of the *nakṣatras* नक्षत्राणि चतुष्पादान्येकमष्टोत्तरं शतम् । एतावत्यश्च पुत्तल्यस्त्वं-शकक्रमयोगतः ॥ TantrRā. 31. 23.

अंशकचतुष्क (aṁśaka-catuṣka) *n.* a group of four squares ततोंऽशक-चतुष्केण सूक्ष्मशोभं प्रकल्पयेत् PauṣkS. 5. 234.

अंशकचत्वारिंशत् (aṁśaka-catvāriṁśat) *f.* forty degrees षड्विंशे मिथु-नांशेंऽशकचत्वारिंशता मृगव्याधः । तत्क्रान्तेर्दक्षिणतो विक्षिप्तः BrāhmSphuSi. 10. 40.

अंशकत्रय (aṁśaka-traya) *n.* **1.** three quarters (of a *nakṣatra*) मृगशिरसोऽर्धं रौद्रं पुनर्वसोश्चांशकत्रयं मिथुनम् BṛSaṁ. 102. 2; **2** the three remainders (one, two and zero) when divided by three, in the application of the formula called *aṁśaka* गृहादिषु प्रोक्तं मुख्यत्वेनांशकत्रयम् । इन्द्रो यमश्च राजा च त्रयो नामभिरंशकाः ॥ SamarāSū. 26. 39. **3** three squares अंशकत्रय-संयुतम् । पङ्क्तित्रयं शोधनीयम् PauṣkS. 10. 67.

अंशकदशा (aṁśaka-daśā) *f.* the period of life based on Aṁśāyur-dāya system तस्यैवमंशकदशामेवं कृत्वा HorāSā. 7. 9.

अंशकद्वय (aṁśaka-dvaya) *n.* **1** two degrees वृषे सप्तदशे भागे यस्य याम्योंऽशकद्वयात् । विक्षेपोऽभ्यधिको भिन्द्यात् रोहिण्याः शकटं तु सः SūrySi. 8. 13; **2** two squares तत्र तृतीयपङ्क्तौ तु लोपयेदंशकद्वयम् PauṣkS. 5. 156.